

EUROOPA KOHTU OTSUS

14. detsember 2000¹

Maailma Kaubandusorganisatsiooni asutamisleping – TRIPs-leping – EÜ asutamislepingu artikkel 177 (nüüd EÜ artikkel 234) – Euroopa Kohtu pädevus – TRIPs-lepingu artikkel 50 – Ajutised meetmed – Tõlgendamine – Vahetu õiguspõhjus

Liidetud kohtuasjades C-300/98 ja C-392/98,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EÜ asutamislepingu artikli 177 (nüüd EÜ artikkel 234) alusel Arrondissementsrechtbank 's-Gravenhage (Madalmaad) (C-300/98) ja Hoge Raad der Nederlanden (Madalmaad) (C-392/98) esitatud taotlus, millega soovitakse saada selles kohtus pooleli olevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

Parfums Christian Dior SA

ja

Tuk Consultancy BV(C-300/98)

ning

Assco Gerüste GmbH,

Rob van Dijk, kes tegutseb ärinime Assco Holland Steigers Plettac Nederland all,

ja

Wilhelm Layher GmbH & Co. KG,

Layher BV(C-392/98),

eelotsust Maailma Kaubandusorganisatsiooni asutamislepingu lisas 1C toodud ning ühenduse nimel tema pädevusse kuuluvaid küsimusi puudutavas osas nõukogu 22. detsembri 1994. aasta otsusega 94/800/EÜ (EÜT L 336, lk 1, ELT eriväljaanne 11/21, lk 80) heaks kiidetud intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingu artikli 50 tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president G. C. Rodríguez Iglesias, kodade esimehed C. Gulmann, A. La Pergola, M. Wathelet ja V. Skuris, kohtunikud D. A. O. Edward (ettekandja), J.-P. Puissochet, P. Jann, L. Sevón, R. Schintgen ja F. Macken,

kohtujurist: G. Cosmas,

kohtusekretär: asekohtusekretär H. von Holstein,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

- Tuk Consultancy BV, esindajad: advokaat K. T. M. Stöpetie ja advokaat M. van Empel, Amsterdam (kohtuasi C-300/98),
- Assco Gerüste GmbH ja hr Van Dijk, esindaja: advokaat G. van der Wal, Brüssel (kohtuasi C-392/98),
- Madalmaade valitsus, esindaja: välisministeeriumi Euroopa õiguse talituse juhataja M. A. Fierstra (kohtuasi C-392/98),
- Prantsuse valitsus, esindajad: välisministeeriumi õigusosakonna talituse juhataja K. Rispal-Bellanger ja sama osakonna välisasjade sekretär S. Seam (kohtuasi C-392/98),
- Portugali valitsus, esindajad: välisministeeriumi Euroopa Ühenduse asjade osakonna õigustalituse juhataja L. I. Fernandes ning rahvusvaheliste majandussuhete osakonna peadirektori asetäitja T. Moreira ja nimetatud osakonna jurist M. J. Palma (kohtuasi C-300/98),
- Ühendkuningriigi valitsus, esindaja: *Assistant Treasury Solicitor* J. E. Collins, keda abistasid *barrister* D. Anderson ja *barrister* M. Hoskins (kohtuasi C-392/98),
- Euroopa Liidu Nõukogu, esindajad: õigusnõunik J. Huber ja õigusnõunik G. Houttuin (kohtuasjad C-300/98 ja C-392/98),
- Euroopa Ühenduste Komisjon, esindaja: õigunõunik P. J. Kuijper (kohtuasjad C-300/98 ja C-392/98),

arvestades kohtuistungil ettekannet,

olles 23. mai 2000. aasta kohtuistungil ära kuulunud suulised märkused, mille esitasid Assco Gerüste GmbH ja hr Van Dijk (esindajad: advokaat G. van der Wal ja advokaat G. A. Zonnekeyn, Brüssel), Madalmaade valitsus (esindaja: M. A. Fierstra), Taani valitsus (esindaja: välisministeeriumi osakonnajuhataja J. Molde), Hispaania valitsus (esindaja: riiklik esindaja N. Díaz Abad), Prantsuse valitsus (esindaja: S. Seam), Ühendkuningriigi valitsus (esindaja J. E. Collins, keda abistas M. Hoskins), nõukogu (esindaja: G. Houttuin) ja komisjon (esindaja: õigustalituse ametnik H. van Vliet),

olles 11. juuli 2000. aasta kohtuistungil ära kuulunud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Arrondissementsrechtbank 's-Gravenhage esitas 25. juuni 1998. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse sama aasta 29. juulil (C-300/98), ühe eelotsuse küsimuse ning Hoge Raad der Nederlanden esitas 30. oktoobri 1998. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse sama aasta 5. novembril (C-392/98), EÜ asutamislepingu artikli 177 (nüüd EÜ artikkel 234) alusel kolm eelotsuse küsimust Maailma Kaubandusorganisatsiooni asutamislepingu lisas 1C toodud ning ühenduse nimel tema pädevusse kuuluvaid küsimusi puudutavas osas nõukogu 22. detsembri 1994. aasta otsusega 94/800/EÜ (EÜT L 336, lk 1, ELT eriväljaanne 11/21, lk 80) heaks kiidetud intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingu artikli 50 tõlgendamise kohta.

2 Kohtuasjas C-300/98 käsitletav küsimus tekkis kohtuvaidluses Parfums Christian Dior SA (edaspidi "Dior") vs. Tuk Consultancy BV (edaspidi "Tuk").

3 Kohtuasjas C-392/98 käsitletavat küsimused tekkisid kohtuvaidluses Assco Gerüste GmbH ja hr Van Dijk (edaspidi koos "Assco") vs. Wilhelm Layher GmbH & Co. KG (edaspidi "Saksamaa Layher") ja tema tütaretttevõtja Layher BV (edaspidi "Madalmaade Layher").

Õiguslik raamistik

4 Otsuse 94/800 üheteistkümnendas põhjenduses on sätestatud:

"Maailma Kaubandusorganisatsiooni asutamislepingule ja selle lisadele ei saa nende laadi tõttu otseselt ühenduse või liikmesriikide kohtutes tugineda".

5 Selle otsuse artikli 1 lõike 1 esimeses taandes on sätestatud:

"Euroopa Ühenduse nimel kiidetakse heaks järgmised mitmepoolsed kokkulepped ja õigusaktid seoses nende kokkulepete selle osaga, mis kuulub Euroopa Ühenduse pädevusse:

- Maailma Kaubandusorganisatsiooni asutamisleping ning samuti selle lepingu lisades 1, 2 ja 3 olevad kokkulepped".

6 TRIPs-lepingu artiklis 50 on sätestatud:

"1. Kohtuorganitel on õigus määrata kiireid ja tõhusaid ajutisi meetmeid:

a) takistamaks mis tahes intellektuaalomandiõiguse rikkumise esinemist ning eriti vältimaks kaupade, sealhulgas imporditud kaupade pääsu nende jurisdiktsiooni all olevasse kaubandusse vahetult pärast tollivormistust;

b) säilitamaks väidetava rikkumisega seotud asjakohaseid tõendeid.

2. Kohtuorganitel on õigus võtta vajaduse korral ajutisi meetmeid inaudita altera parte, eriti kui mis tahes viivitus tõenäoliselt tekitaks õiguse valdajale korvamatut kahju või kui on ilmne tõendite hävitamise oht.

3. Kohtuorganitel on õigus nõuda hagejalt iga mõistlikult kättesaadava tõendi esitamist, selleks et olla piisava kindlusega veendunud, et hageja on õigusevaldaja ning et hageja õigusi on rikutud või et on olemas seesuguse rikkumise vahetu oht, ja määrata hageja kautsjonit või võrdväärset tagatist andma, mis oleks piisav kostja kaitseks ja kuritarvituse vältimiseks.

4. Kui ajutised meetmed on võetud inaudita altera parte, tuleb mõjutatud pooltele sellest viivitamata teatada hiljemalt pärast meetmete täideviimist. Asja uuesti läbivaatamine, mille käigus on õigus anda seletusi, toimub kostja nõudmisel, et otsustada mõistliku ajavahemiku jooksul pärast meetmetest teatamist, kas need meetmed tuleb muuta, tühistada või kinnitada.

5. Ajutisi meetmeid võttev võimuorgan võib hagejalt nõuda asjaomaste kaupade identifitseerimiseks vajaliku muu teabe esitamist.

6. Lõikes 4 sätestatud mõjutamata tuleb lõigete 1 ja 2 alusel võetud meetmed kostja nõudel tühistada või muul viisil nende toimimine lõpetada, kui asja sisulise otsustamiseni viivat

menetlust pole alustatud mõistliku ajavahemiku jooksul, mille otsustab meetmed määranud kohtuorgan, kui see on liikme seaduste järgi lubatav, või sellise otsustuse puudumisel ei tohi see ajavahemik ületada 20 tööpäeva või 31 kalendripäeva, olenevalt sellest, kumb ajavahemik on pikem.

[...]"

7 Mitmepoolsete kaubandusläbirääkimiste Uruguay voo ru tulemusi ühendava lõppakti ning - tingimusel, et leping sõlmitakse - WTO asutamislepingu allkirjastasid Marrakechis (Maroko) 15. aprillil 1994 ühenduse ja liikmesriikide esindajad.

8 Kuni 1. jaanuarini 1975 pakkus Madalmaades toodete puhta kopeerimise vastu kaitset üldine õigus, eriti süülisi tegusid käsitlevad eeskirjad ja neist eelkõige Burgerlijk Wetboeki (edaspidi tsiviilseadustik) artikkel 1401, mis asendati 1. jaanuaril 1992 tsiviilseadustiku 6. raamatu artikliga 162 (edaspidi "tsiviilseadustiku artikkel 6:162").

9 Kuni 1. jaanuarini 1992 sätestas tsiviilseadustiku artikkel 1401:

"Kui õigusvastane tegu põhjustab teistele kahju, on see, kelle süül see toimus, kohustatud selle korvama." [mitteametlik tõlge]

10 Alates 1. jaanuarist 1992 sätestab tsiviilseadustiku artikkel 6:162 käesoleva asja osas:

"1. Iga isik, kes on sooritanud teise vastu õigusvastase teo, mille saab talle süüks avata, on kohustatud korvama kahju, mida teine isik on selle teo tõttu kandnud.

2. Õigusvastaseks teoks loetakse kõik õigusrikkumised ja igasugune seadusliku kohustuse või ühiskondliku elu kirjutamata seaduste vastane tegevus või tegevusetus, välja arvatud juhul, kui on põhjust vastutusest vabastamiseks.

3. Õigusvastase teo võib arvata sooritaja süüks, kui selle põhjuseks saab lugeda tema eksimust või asjaolu, mille eest ta peab seaduse või ühiskonnas valitsevate ettekujutuste kohaselt vastutama." [mitteametlik tõlge]

11 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvorderingi (edaspidi "tsiviilmenetluse seadustik") artikli 289 lõikes 1 on sätestatud:

"Kõigis asjades, kus poolte huvides on asja kiireloomulisuse tõttu vaja viivitamatult võtta ajutine meede, võib selle taotluse esitada ühel istungeist, mida president peab sel eesmärgil tööpäevadel, mille ta selleks määrab." [mitteametlik tõlge]

12 Tsiviilmenetluse seadustiku artikli 290 lõike 2 kohaselt võivad pooled vabatahtlikult ajutiste meetmete kohaldamis üle otsustava presidendi ette ilmuda. Sel juhul peab hagejat istungil esindama advokaat; kostja võib kohtusse ilmuda isiklikult või lasta end advokaadil esindada.

13 Tsiviilmenetluse seadustiku artikli 292 kohaselt ei mõjuta esialgsed otsused põhikohtuasja.

14 Viimaks, tsiviilmenetluse seadustiku artikli 295 kohaselt võib neljateistkümne päeva jooksul pärast esialgse otsuse väljakuulutamist esitada selle vastu Gerechthofile apellatsiooni.

Põhikohtuasi

Kohtuasjas C-300/98

15 Diorile kuuluvad parfümeeriakaubamärgid Tendre Poison, Eau Sauvage ja Dolce Vita (edaspidi "Diori kaubamärgid"), mida on rahvusvaheliselt mitu korda registreeritud, eriti Beneluxis. Dior turustab oma prestiižse ja luksusliku kuvandiga tooteid Euroopa Ühenduses valikulise turustussüsteemi abil.

16 Tuk müüs ja tarnis Diori kaubamärkidega parfüüme, muuhulgas äriühingule Digros BV, mis asub Hoofddorpis (Madalmaad).

17 Põhikohtuasja menetluses väitis Dior, et Tuk on Diori kaubamärkide all parfüüme müües rikkunud Diori kaubamärgiõigusi, kuna neid parfüüme ei viinud Euroopa Majanduspiirkonna (edaspidi "EMP") turule Dior ise ega viidud neid seal turule tema loaga.

18 Tõepoolest, kuigi Tuk tõendas põhikohtuasjas, et ta omandas osa asjaomaseid tooteid Madalmaades, seega EMP piires, näib siiski, et osa parfüüme, mis ta Digros BV-le tarnis, pärines väljastpoolt EMPd.

19 Leides, et põhikohtuasjas on tekkinud küsimus Madalmaades 1. jaanuaril 1996 jõustunud TRIPs-lepingu artikli 50 lõike 6 vahetu õigusmõju kohta, otsustas Arrondissementsrechtbank 's-Gravenhage kohtuliku arutamise peatada ning esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

"Kas TRIPs-lepingu artikli 50 lõiget 6 tuleb tõlgendada nii, nagu oleks tal vahetu õigusmõju selles mõttes, et temaga kaasnevad õiguslikud tagajärjed tekivad isegi siis, kui liikmesriigi õigus ei sisalda ühtki analoogilist sätet?"

Kohtuasjas C-392/98

20 Saksamaa Layher projekteerib ja toodab mitmesuguseid tellinguid, sealhulgas neid, mida tuntakse Allroundsteigeri nime all. Madalmaade Layher on seda laadi tellingute ainuimportija Madalmaadesse.

21 Saksamaa Layher lasi oma toote nii Saksamaal kui ka Madalmaades patentida. Patent aegus Saksamaal 16. oktoobril 1994 ja Madalmaades 7. augustil 1995.

22 Assco Gerüste GmbH toodab tellinguid, mida tuntakse Assco Rondosteigeri nime all. Seda toodet, mille monteerimis- ja mõõtesüsteem on samasugune nagu Saksamaa Layheri Allroundsteigeril, turustab Madalmaades hr Van Dijk, kes tegutseb Assco Holland Steigers Plettac Nederlandi ärinime all.

23 14. märtsil 1996 esitasid Saksamaa Layher ja Madalmaade Layher Rechtbank te Utrechtis (Madalmaad) presidendile ajutiste meetmete võtmise taotluse, et Asscol keelataks Assco Rondosteigerit sellisel kujul, nagu seda siis toodeti, Madalmaadesse improtida, müüa, müüki panna või mis tahes viisil turustada.

24 Saksamaa Layheri ja Madalmaade Layheri taotlus tugines asjaolule, et Assco tegutses süüliselt nende vastu, turustades sedalaadi tellinguid, mis olid Allroundsteigeri tellingute puhas koopia. Näib, et Madalmaade õiguse kohaselt saab käesoleva otsuse punktides 10 ja 11 viidatud Madalmaade õigusnormide sätetele tugineda tööstusdisainilahenduste õigusvastase imiteerimise keelamiseks.

25 Rechtbank te Utrechti president rahuldab selle taotluse. Samuti otsustas ta, et TRIPs-lepingu artikli 50 lõikes 6 mainitud ajavahemikuks määratakse aasta.

26 Assco esitas selle otsuse vastu Gerechthof te Amsterdamile (Madalmaad) apellatsioon. 9. jaanuari 1997. aasta otsusega kinnitas Gerechthof põhiosas ajutiste meetmete kohaldamise otsust, muutes üksnes seda osa, kus määratakse kindlaks vastavalt TRIPs-lepingu artikli 50 lõikele 6 kohaldatav ajavahemik.

27 Assco esitas kassatsioonkaebuse Hoge Raad der Nederlandenile, kes otsustas kohtuliku arutamise peatada ning esitada Euroopa Kohtule kolm järgmist eelotsuse küsimust:

"1) Kas Euroopa Kohus on pädev tõlgendama TRIPs-lepingu artiklit 50 ka selles osas, kus selles artiklis käsitletav materjal ei puuduta ajutisi meetmeid, millega tahetakse takistada kaubamärgiõiguse rikkumist?

2) Kas TRIPs-lepingu artiklil 50, eriti selle artikli lõikel 6, on vahetu õigusmõju?

3) Kas juhul, kui tööstusdisainilahenduse imiteerimise kohta saab riigi tsiviilõiguse kohaselt esitada hagi õigusvastaseid tegusid, eriti kõlvatut konkurentsi käsitlevate üldsätete alusel, tuleb õiguste valdajale sel viisil pakutavat kaitset käsitada "intellektuaalomandiõigusena" TRIPs-lepingu artikli 50 lõike 1 tähenduses?"

28 Neis kahe eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimustes tõusevad esile kolm punkti, mis puudutavad:

- Euroopa Kohtu pädevust TRIPs-lepingu tõlgendamiseks ja selle pädevuse teostamise tingimusi (esimene küsimus kohtuasjas C-392/98);

- TRIPs-lepingu artikli 50 lõike 6 võimalikku vahetut õigusmõju (ainus küsimus kohtuasjas C-300/98 ja teine küsimus kohtuasjas C-392/98); ning

- TRIPs-lepingu artikli 50 lõikes 1 asuva väljendi "intellektuaalomandiõigus" tõlgendamist (kolmas küsimus kohtuasjas C-392/98).

Eelotsusetaotluse vastuvõetavus kohtuasjas C-300/98

29 Nõukogu ja komisjon, keda istungil toetas Madalmaade valitsus, vaidlustasid eelotsusetaotluse vastuvõetavuse kohtuasjas C-300/98 põhjendusel, et eelotsusetaotluses ei ole näidatud, mille poolest on esitatud küsimusele vastamine vajalik, et eelotsusetaotluse esitanud kohus saaks oma otsuse teha.

30 Tundub siiski, et põhikohtuasja uurimisel tuvastas eelotsusetaotluse esitanud kohus, kellel paluti võtta tema riigi õiguse alusel ajutised meetmed, et TRIPs-lepingu artikli 50 lõikes 6 on seatud teatavad piirid selliste meetmete kestusele ning teiseks ei esine selliseid piire selle liikmesriigi õigusnormides, mis käsitlevad ajutiste meetmete võtmist. Niisiis tahab ta oma küsimusega teada, kas neil tingimustel peab ta otsust tehes pidama kinni TRIPs-lepingu artikli 50 lõikes 6 ette nähtud piiridest. Lisaks on tema esitatud küsimus sisuliselt identne kohtuasjas C-392/98 esitatud teise küsimusega, mille vastuvõetavust ei ole vaidlustatud.

31 Neil asjaoludel tuleb kahes kohtuasjas esitatud küsimustele vastata. Nendega tuleb tegeleda käesoleva kohtuotsuse punktis 28 esitatud järjekorras.

Euroopa Kohtu pädevus TRIP-s lepingu artikli 50 tõlgendamiseks

32 Kohtuasjas C-392/98 eelotsusetaotluse esitanud kohtu esimese küsimusega tahetakse teada, kas 16. juuni 1998. aasta otsuse (kohtuasjas C-53/96: Hermès, EKL 1998, lk I-3603, kus käsitleti Euroopa Kohtu pädevust TRIP-s lepingu artikli 50 tõlgendamiseks) ulatus piirdub üksnes kaubamärgiõiguse kohaldamisalasse kuuluvate olukordadega.

33 Ühendus ja liikmesriigid ühinesid TRIPs-lepinguga, mis on toodud WTO lepingu lisas 1 C, jagatud pädevuse alusel (vt 15. novembri 1994. aasta arvamust 1/94, EKL 1994, lk I-5267, punkt 105). Sellest järeldub, et Euroopa Kohus, kellele asi on antud lahendamiseks EÜ asutamislepingu sätete, eriti selle artikli 177 alusel, on pädev määratlema kohustusi, mida ühendus on endale võtnud, ja tõlgendama sel eesmärgil TRIPs-lepingu sätteid.

34 Konkreetsemalt on Euroopa Kohus pädev liikmesriikide kohtuorganite jaoks TRIPs-lepingu artiklit 50 tõlgendama siis, kui viimased peavad oma riigi õigusakte kohaldama selleks, et võtta TRIPs-lepingu kohaldamisalasse puutuvast ühenduse õigusest tulenevate õiguste kaitseks ajutisi meetmeid (vt eespool viidatud kohtuotsuse Hermès punkte 28 ja 29).

35 Isegi siis, kui sellist sätet nagu TRIPs-lepingu artikkel 50 saab kohaldada nii liikmesriikide kui ka ühenduse õiguse kohaldamisalasse jäävates olukordades, nagu see on kaubamärkide valdkonna puhul, on Euroopa Kohus pädev seda tõlgendama, et vältida hilisemaid lahknevaid tõlgendusi (vt eespool viidatud kohtuotsuse Hermès punkte 32 ja 33).

36 Seoses sellega tuleb rõhutada, et liikmesriigid ja ühenduse institutsioonid on kohustatud tegema tihedat koostööd nende kohustuste täitmisel, mis nad on endale võtnud jagatud pädevuse alusel WTO lepinguga, sh TRIPs-lepinguga liitudes (vt selle kohta eespool viidatud arvamuse 1/94 punkti 108).

37 Kuna TRIPs-lepingu artikkel 50 on menetlusnorm, mida kohaldatakse kõigi tema kohaldamisalasse kuuluvate olukordade suhtes ühtmoodi ning mida saab kohaldada nii liikmesriikide õiguse kui ühenduse õiguse kohaldamisalasse kuuluvate olukordade suhtes, eeldab see kohustus nii praktilistel kui õiguslikel põhjustel, et liikmesriikide ja ühenduse instantsid tõlgendaksid seda ühetaoliselt.

38 Sellise ühetaolise tõlgenduse saab aga anda ainult Euroopa Kohus, tehes asutamislepingu artikli 177 alusel liikmesriikide kohtutega koostööd.

39 Seega ei piirdu Euroopa Kohtu pädevus TRIPs-lepingu artikli 50 tõlgendamisel üksnes kaubamärgiõiguse kohaldamisalasse kuuluvate olukordadega.

40 Seega tuleb kohtuasjas C-392/98 esitatud esimesele küsimusele vastata, et Euroopa Kohus, kellele asi on antud lahendamiseks EÜ asutamislepingu sätete, eriti selle artikli 177 alusel, on pädev tõlgendama TRIPs-lepingu artiklit 50, kui liikmesriikide kohtuorganitel on palutud võtta TRIPs-lepingu kohaldamisalasse kuuluvate intellektuaalomandiõiguste kaitseks ajutisi meetmeid.

TRIPs-lepingu artikli 50 lõike 6 vahetu õiguspõhju

41 Kohtuasjas C-392/98 esitatud teise küsimusega ja kohtuasjas C-300/98 esitatud ainsa küsimusega tahavad eelotsusetaotluse esitanud kohtud sisuliselt teada, kas ja mil määral

kuuluvad TRIPs-lepingu artikli 50 lõike 6 menetlusnõuded ühenduse õiguse sfääri, nii et liikmesriikide kohtud oleksid kohustatud neid kas poolte nõudel või omal algatusel rakendama.

42 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt tuleb ühenduse ja kolmanda riigi vahel sõlmitud lepingu sätet pidada vahetult kohaldatavaks, kui sätte sõnastust ning lepingu eesmärki ja olemust arvestades sisaldab see selget, täpset ja tingimusteta kohustust, mille täitmine või tagajärgede tekkimine ei eelda hilisema akti vastuvõtmist (vt selle kohta 30. septembri 1987. aasta otsust kohtuasjas 12/86: Demirel, EKL 1987, lk 3719, punkt 14, ja 16. juuni 1998. aasta otsust kohtuasjas C-162/96: Racke, EKL 1998, lk I-3655, punkt 31).

43 Euroopa Kohus on juba varem otsustanud, et WTO leping ja selle lisad ei kuulu oma iseloomu ja ülesehituse tõttu üldiselt nende normide hulka, mille alusel Euroopa Kohus kontrollib ühenduse institutsioonide akte, nagu on ette nähtud EÜ asutamislepingu artikli 173 esimeses lõigus (muudetuna EÜ artikli 230 esimene lõik) (vt 23. novembri 1999. aasta otsust kohtuasjas C-149/96: Portugal vs. nõukogu, EKL 1999, lk I-8395, punkt 47).

44 Samadel põhjustel, mille Euroopa Kohus tõi välja eespool viidatud kohtuotsuse Portugal vs. nõukogu punktides 42-46, ei ole WTO lepingu lisas toodud TRIPs-lepingu sätted sellised, mille alusel saaks üksikisikutel tekkida õigusi, millele nad saaksid kohtus ühenduse õiguse alusel tugineda.

45 Tõdemus, et TRIPs-lepingu sätetel ei ole selles mõttes "vahetut õigusmõju", ei lahenda siiski täielikult eelotsusetaotluse esitanud kohtu esile tõstetud probleemi.

46 TRIPs-lepingu artikli 50 lõige 6 kujutab endast menetlusnormi, mis on vastavalt ühenduse ja liikmesriikide võetud kohustustele mõeldud rakendamiseks nii ühenduse kui liikmesriikide kohtutele.

47 Valdkondade puhul, kus TRIPs-lepingut kohaldatakse ja milles ühendus on juba õigusakte vastu võtnud, nagu see on kaubamärkide valdkonna puhul, nähtub eespool viidatud kohtuotsusest Hermès, eriti selle punktist 28, et kui liikmesriikide kohtud peavad ühenduse õigusest tulenevalt oma riigi õigusakte kohaldama selleks, et võtta sellisesse valdkonda kuuluvate õiguste kaitsmiseks ajutisi meetmeid, peavad nad seda tegema võimaluste piires TRIPs-lepingu artikli 50 teksti ja eesmärki silmas pidades.

48 Valdkonnas, milles ühendus ei ole veel õigusakte vastu võtnud ja mis järelikult on liikmesriikide pädevuses, ei kuulu intellektuaalomandi õiguste kaitse ja selle tagamiseks rakendatavad kohtulikud meetmed seevastu ühenduse õiguse kohaldamisalasse. Seega ei nõua ega välista ühenduse õigus seda, et liikmesriigi õiguskorras tunnustataks üksikisiku õigust tugineda vahetult TRIPs-lepingu artikli 50 lõikes 6 sätestatud normile, samuti ei pane ta kohtule kohustust seda omal algatusel kohaldada.

49 Seega tuleb kohtuasjas C-392/98 esitatud teisele küsimusele ja kohtuasjas C-300/98 esitatud ainsale küsimusele vastata, et:

- kui liikmesriikide kohtud peavad valdkondade puhul, kus TRIPs-lepingut kohaldatakse ja milles ühendus on juba õigusakte vastu võtnud, kohaldama ühenduse õigusest tulenevalt oma riigi õigusakte selleks, et võtta sellisesse valdkonda kuuluvate õiguste kaitsmiseks ajutisi meetmeid, peavad nad seda tegema võimaluste piires TRIPs-lepingu artikli 50 teksti ja eesmärki silmas pidades, kuid

- valdkonnas, milles ühendus ei ole veel õigusakte vastu võtnud ja mis järelikult on

liikmesriikide pädevuses, ei kuulu intellektuaalomandi õiguste kaitse ja selle tagamiseks rakendatavad kohtulikud meetmed ühenduse õiguse kohaldamisalasse. Seega ei nõua ega välista ühenduse õigus seda, et liikmesriigi õiguskorras tunnustataks üksikisiku õigust tugineda vahetult TRIPS-lepingu artikli 50 lõikes 6 sätestatud normile, samuti ei pane ta kohtule kohustust seda omal algatusel kohaldada.

Väljendi "intellektuaalomandiõigus" tõlgendamine

50 Kohtuasjas C-392/98 esitatud kolmanda küsimusega tahetakse kindlaks teha, kas õigust esitada hagnid õigusvastaseid tegusid, eriti kõlvatut konkurentsi käsitlevate liikmesriigi üldsätete alusel, et tööstusdisainilahendust imiteerimise eest kaitsta, tuleb lugeda "intellektuaalomandiõiguseks" TRIPS-lepingu artikli 50 lõike 1 tähenduses.

51 Sel viisil määratletuna jaguneb küsimus kaheks osaks. Esiteks tuleb kindlaks teha, kas selline tööstusdisainilahendus, nagu põhikohtuasjas käsitletakse, kuulub TRIPS-lepingu kohaldamisalasse. Jaatava vastuse korral tuleb järgmiseks kindlaks teha, kas õigus esitada tööstusdisainilahenduse kaitsmiseks imiteerimise eest hagnid vastavalt sellistele liikmesriigi üldsätetele, millele põhikohtuasjas tuginetakse, kujutab endast "intellektuaalomandiõigust" TRIPS-lepingu artikli 50 lõike 1 tähenduses.

52 Mis puutub esimesse osasse, rõhutas eelotsusetaotluse esitanud kohus õigustatult, et TRIPS-lepingu artikli 1 lõike 2 kohaselt mõistetakse artiklis 50 toodud termini "intellektuaalomand" all kõiki intellektuaalomandi kategooriaid, mida käsitletakse lepingu II jao osades 1–7. 4. osa käsitleb tööstusdisainilahendusi.

53 TRIPS-lepingu artiklis määratakse kindlaks tingimused, mille täitmisel tööstusdisainilahendusi TRIPS-lepingu kohaselt kaitstakse. Artikkel 26 käsitleb kaitse olemust, võimalikke erandeid ja kaitse kestust.

54 Selle hindamine, kas tööstusdisainilahendus, millega on tegemist põhikohtuasjas, vastab TRIPS-lepingu artiklis 25 ette nähtud tingimustele, on eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne.

55 Mis puutub küsimuse teise ossa, ei ole TRIPS-lepingus kusagil sõnaselgelt määratletud, milles TRIPS-lepingu tähenduses "intellektuaalomandiõigus" seisneb. Seega tuleb seda terminit, mida TRIPS-lepingu preambulis ja tekstis korduvalt kasutatakse, uurida tema kontekstis ning lepingu eseme ja eesmärgi valguses.

56 Preambuli esimese lõigu kohaselt on TRIPS-lepingu ese "vähendada moonutusi ja takistusi rahvusvahelises kaubanduses ja arvestades vajadust edendada tõhusat, nõuetekohast intellektuaalomandi õiguste kaitset, samuti tagada, et intellektuaalomandi õiguste kaitsmiseks rakendatavad meetmed ja menetlus ise ei muutuks tõkkeks seaduslikule kaubandusele". Teises lõigus tunnistavad lepinguosalised, et on vaja uusi reegleid ja põhimõtteid, mis käsitlevad:

"[...]

b) kaubandusega seotud intellektuaalomandi õiguste kättesaadavust, ulatust ja kasutamist käsitlevate nõuetekohaste standardite ja põhimõtete väljatöötamist;

c) kaubandusega seotud intellektuaalomandi õiguste kaitsmiseks tõhusate ja sobivate abinõude

väljatöötamist, võttes arvesse erinevusi rahvuslikes õigussüsteemides;

[...]"

57 TRIPs-lepingu preambuli kolmandas ja neljandas lõigus tunnistavad lepinguosalisel "vajadust võltsitud kaupade rahvusvahelist kaubandust käsitlevate põhimõtete, reeglite ja käitumisjuhiste mitmepoolse raamistiku järele" ja asjaolu, et "intellektuaalomandi õigused on eraõigused".

58 TRIPs-lepingu artikli 1 lõige 1, mis käsitleb kohustuste iseloomu ja ulatust, sätestab, et liikmetel on õigus valida sobiv meetod käesoleva lepingu sätete rakendamiseks oma õigussüsteemis ja -praktikas.

59 TRIPs-lepingu artikkel 62, mis moodustab lepingu IV jao pealkirjaga "Intellektuaalomandi õiguste omandamine ja säilitamine ning sellega seotud inter partes protseduurid" sätestab lõigetes 1 ja 2, et lepinguosalisel võivad intellektuaalomandi õiguste omandamise või säilitamise tingimusena nõuda asjakohaste protseduuride ja formaalsuste, sh õiguse andmise või registreerimise protseduuride järgimist. Sellised protseduurid ei ole aga TRIPs-lepingu tähenduses intellektuaalomandiõiguse omandamise ja säilitamise vältimatu tingimus.

60 Kõigest eelmainitud sätetest nähtub, et TRIPs-leping jätab lepinguosaliste ülesandeks määrata oma õigussüsteemide, eriti eraõigusliku korra raames üksikasjalikult kindlaks TRIPs-lepingu alusel "intellektuaalomandiõigusena" kaitstavad huvid ja nende kaitsmise meetodi, tingimusel, et see kaitse oleks esiteks tõhus, eriti võltsitud kaupadega kauplemise tõkestamiseks, ja teiseks ei põhjustaks ise rahvusvahelise kaubanduse moonutusi või takistusi.

61 Kohtuasi, mis algatatakse tööstusdisainilahenduse väidetava imiteerimise takistamiseks, mille abil võib küll olla võimalik takistada võltsitud kaupadega kauplemist, võib aga ka takistada rahvusvahelist kaubandust.

62 Sellest järeldub, et õigust esitada hagnosis õigusvastaseid tegusid, eriti kõlvatut konkurentsi käsitlevate liikmesriigi üldsätete alusel, et tööstusdisainilahendust imiteerimise eest kaitsta, saab lugeda "intellektuaalomandiõiguseks" TRIPs-lepingu artikli 50 lõike 1 tähenduses.

63 Kõigest eelnevast järeldub, et kohtuasjas C-392/98 esitatud kolmandale küsimusele tuleb vastata, et TRIPs-lepingu artikkel 50 jätab lepinguosaliste ülesandeks määrata oma õigussüsteemis kindlaks, kas õigust esitada hagnosis õigusvastaseid tegusid, eriti kõlvatut konkurentsi käsitlevate liikmesriigi üldsätete alusel, et tööstusdisainilahendust imiteerimise eest kaitsta, tuleb lugeda "intellektuaalomandiõiguseks" TRIPs-lepingu artikli 50 lõike 1 tähenduses.

Kohtukulud

64 Euroopa Kohtule märkusi esitanud Madalmaade valitsuse, Taani valitsuse, Hispaania valitsuse, Prantsuse valitsuse, Portugali valitsuse ja Ühendkuningriigi valitsuse ning nõukogu ja komisjoni kohtukulud ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus siseriiklikus kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse see kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS,

vastates Arrondissementsrechtbank 's-Gravenhage 25. juuni 1998. aasta otsusega ja Hoge Raad der Nederlandeni 30. oktoobri 1998. aasta otsusega esitatud küsimustele, otsustab:

1) Euroopa Kohus, kellele asi on antud lahendamiseks EÜ asutamislepingu sätete, eriti selle artikli 177 (nüüd EÜ artikkel 234) alusel, on pädev tõlgendama Maailma Kaubandusorganisatsiooni asutamislepingu lisas 1 C toodud ning ühenduse nimel tema pädevusse kuuluvaid küsimusi puudutavas osas nõukogu 22. detsembri 1994. aasta otsusega 94/800/EÜ heaks kiidetud intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingu (TRIPs-lepingu) artiklit 50, kui liikmesriikide kohtuorganitel on palutud võtta TRIPs-lepingu kohaldamisalasse kuuluvate intellektuaalomandiõiguste kaitseks ajutisi meetmeid.

2) Kui liikmesriikide kohtud peavad valdkondade puhul, kus TRIPs-lepingut kohaldatakse ja milles ühendus on juba õigusakte vastu võtnud, kohaldama ühenduse õigusest tulenevalt oma riigi õigusakte selleks, et võtta sellisesse valdkonda kuuluvate õiguste kaitsmiseks ajutisi meetmeid, peavad nad seda tegema võimaluste piires TRIPs-lepingu artikli 50 teksti ja eesmärki silmas pidades.

Valdkonnas, milles ühendus ei ole veel õigusakte vastu võtnud ja mis järelkult on liikmesriikide pädevuses, ei kuulu intellektuaalomandi õiguste kaitse ja selle tagamiseks rakendatavad kohtulikud meetmed ühenduse õiguse kohaldamisalasse. Seega ei nõua ega välista ühenduse õigus seda, et liikmesriigi õiguskorras tunnustataks üksikisiku õigust tugineda vahetult TRIPs-lepingu artikli 50 lõikes 6 sätestatud normile, samuti ei pane ta kohtule kohustust seda omal algatusel kohaldada.

3) TRIPs-lepingu artikkel 50 jätab lepinguosaliste ülesandeks määrata oma õigussüsteemis kindlaks, kas õigust esitada hagnosis õigusvastaseid tegusid, eriti kõlvatut konkurentsi käsitlevate liikmesriigi üldsätete alusel, et tööstusdisainilahendust imiteerimise eest kaitsta, tuleb lugeda "intellektuaalomandiõiguseks" TRIPs-lepingu artikli 50 lõike 1 tähenduses.

Rodríguez Iglesias

Gulmann

La Pergola

Wathelet

Skuris

Edward

Puissochet

Jann

Sevón

Schintgen

Macken

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 14. detsembril 2000 Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

R. Grass

G. C. Rodríguez Iglesias